

Sammanfattning Dialogmöten våren 2022 - "Brukarinflytande är inte persiljan på toppen utan tallriken"

57 personer deltog under vårens tre dialogmöten i Norra respektive södra Hälsingland samt Gästrikland. Verksamheter som var representerade var Föreningsnätverket för psykisk hälsa Gävleborg, Vuxenpsykiatri, Primärvården och kommunerna; Hudiksvall, Söderhamn, Bollnäs, Gävle, Ockelbo, Sandviken och Hofors.

Syfte med dialogmötena är att hitta till ett gemensamt samtal, dialog mellan Föreningsnätverket för psykisk hälsa Gävleborg, regionen och kommunerna på lokal nivå. Dialogmötena är en del av Brukarråd psykiatri arbetsordning. Tanken är att skapa ett forum att träffas på en gång per termin för att diskutera viktiga frågor kring brukarinflytande och situationen för personer med psykisk ohälsa och deras närstående i Gävleborg samt att lära känna varandra mellan verksamheterna och Föreningsnätverket för att lättare kunna ta kontakt och samarbeta och stötta varandra för brukarnas bästa under hela året.

Presentation av Föreningsnätverket

I Gävleborg finns många föreningar som arbetar för bättre villkor för personer med psykisk ohälsa och deras anhöriga. Man jobbar både intressepolitiskt genom olika förändringsarbeten som i t ex Brukarråd psykiatri samt direkt med praktiskt arbete med medlemmarna genom aktiviteter för att bryta ensamhet och utanförskap, råd och stöd, hjälp till hur hitta rätt i kommun och region, studiecirklar av olika slag och samtalsgrupper. Föreningar är unika var för sig. Tillsammans blir de starkare och kan driva frågor ihop, träffa kommun och region tillsammans och arrangera större arrangemang så som Psykiatriveckan i oktober tillsammans. Flera föreningar i nätverket är länsövergripande och kan därför representera i varje kommun även om de inte alltid finns på plats överallt. Som stöd för sin samverkan har nätverket samordnare Anna Öhman som finansieras av Gävleborgs gemensamma stimulansmedel för brukarinflytande. Läs mer om nätverket och hitta kontaktuppgifter, länkar till alla föreningarna och presentationsfilmer; [Föreningsnätverket psykisk hälsa Gävleborg länsövergripande kontaktlista - Region Gävleborg \(regiongavleborg.se\)](#)

Kriget i Ukraina

Vuxenpsykiatri beskriver att tidigare erfarenheter av flyktingkriser har visat att det är de grundläggande behoven som boende, skola och sysselsättning som är viktigast först. Psykiatriska behovet uppkommer ofta senare. Inneliggande vård har endast varit enstaka fall. Majoriteten behöver hjälp från samhället inte PTSD-behandling.

---

grundläggande behoven som boende och skola viktigast först

Asylhälsan är första instansen som tar emot flyktingarna därefter hälsocentralen. Det är en resurs som kan göra en första bedömning av vårdbehovet. Gävleborg har ett flyktingtrauma center, med färdiga tider för att snabbt få hjälp, men inga andra extra insatser. Hälsocentralerna har en struktur för hur de ska hjälpa flyktingarna med den somatiska hälsan. Hälsocentralerna gör en bedömning om remiss behövs vidare till vuxenpsykiatri tex.

Inom regionen finns det flera medarbetare som kan ukrainska och ryska. Tolkar finns också men vi vet inte hur många. Tolkförmedlingarna är insatta i krisen.

Primärvården har tillfrågat alla pensionerade medarbetare om någon är intresserad att gå kurs i samtal för att kunna hjälpa till om resurser behövs hos migrationshälsan. Ca 400 har anmält sitt intresse.

Både föreningarna och verksamhetsrepresentanterna beskriver att många brukare går med en oro pga kriget. Många orkar inte riktigt prata om det utan går med oron själv och då kan den växa och bli ännu värre. Pandemin var jobbig för många och nu orkar man inte en oro till. Vi uppmanar varandra till att vara uppmärksamma och bjuda in till samtal om oron.

Viktigt att få prata med någon om oron

Eftersom ukrainarna omfattas av EUs massflyktsdirektiv är det migrationsverket som handlägger ekonomi, ersättningar och akut tak över huvudet och inte den lokala socialtjänsten. Migrationsverket har gjort en prognos och bett kommunerna att förbereda sängplatser och boende för ett visst antal flyktingar som de beräknar att anvisa till kommunerna från 1 juli. Flera bor redan i kommunerna hos privatpersoner. Studieförbunden är engagerade i att organisera volontärer och välkomna flyktingarna till Sverige och även föreningar av olika slag kan bli viktiga för gemenskap och fritid.

Vi behöver hjälpas åt att sprida information om alla föreningar!

Jobbcentrum i Hudiksvall har inte mött själva målgruppen flyktingar, men kriget påverkar deras deltagare ändå. Ungdomarna som nästan precis fått tillbaka hoppet och framtidstron efter pandemin har nu till stor del tappat hoppet igen. Många samtal om hur man ska förhålla sig och om framtiden trots krig. Fredrik beskriver hur samtalen kan handla om att understryka att det bästa personen kan göra är att ta hand om sig själv, att man får ha fokus på sig själv trots krig och kris, att det är ok att stänga av nyhetsflödet.

Det är inte själviskt att tänka på sig själv.

Hos föreningarnas medlemmar påverkar kriget i Ukraina lite olika. För en del med svår problematik är det tillräckligt att försöka ta hand om sig själv, det kan vara så pass tungt att nyheterna inte tränger igenom. Det finns en rädsla pga kriget hos en del, men det är också svårt att ta in mer efter pandemin.

---

man har nog med sina egna demoner går inte att ta in även Putin.

Brukarinflytande på strukturell nivå

Brukarinflytande sker på tre nivåer, individ, grupp och ledningsnivå/strukturell nivå. De olika nivåerna påverkar och är beroende av varandra. Ett stöd i att jobba med brukarinflytande kan vara BUUUUhjulet. [BUUUU-hjulet exemplet socialpsykiatri - NSPH \(regiongavleborg.se\)](#) och Checklisten. [Checklista - Region Gävleborg \(regiongavleborg.se\)](#)

”BUUUUhjulet borde vara lika självklart i kommunen som Risk – och konsekvensanalys - ROK”

På strukturell nivå/ledningsnivå är det föreningarna som kan vara samarbetspartner till chefer och politiker. På gruppnivå och individnivå är det mer direkt brukarinflytande, som också kan vara strukturerat men inte genom representation.

Vuxenpsykiatri och Föreningsnätverket har gemensamt tagit fram ett sätt att arbeta med brukarinflytande på strukturell nivå, [Föreningsnätverket + Vuxenpsykiatri = SANT - Region Gävleborg \(regiongavleborg.se\)](#). Dialogmötena är en del av detta.

Tjänstedesign kan vara ett sätt att arbeta strukturerat. På Jobbcentrum i Hudiksvalls kommun har Fredrik Nygren och Sofia Groth drivit en förstudie med stöd av Samordningsförbundet där

Tjänstedesign har varit en viktig del som metod. [Egenmakt - en förstudie i Hudiksvall för ökat brukarinflytande - Region Gävleborg \(regiongavleborg.se\)](#) Tjänstedesign är både ett förhållningssätt och ett praktiskt tillvägagångssätt med brukaren i första rummet. Det går ut på att vi måste fråga dom det gäller om vad de vill ha, vad som är verksamt osv. Tjänstedesign och BUUUU-hjulet har flera likheter. Det handlar om att förstå vinsterna med brukarinflytande, inte för brukarinflytandets skull utan för att uppnå bästa resultat för brukaren och verksamheten. Jobbcentrum skulle vilja sprida metoden Tjänstedesign till fler verksamheter och myndigheter.

Brukarinflytande är inte persiljan på toppen utan tallriken.

Idag har kommunerna Tillgänglighetsråd eller liknande. Vi samtalar om på vilket sätt dessa råd bidrar till ökat brukarinflytande för målgruppen med psykisk ohälsa eller om det endast är fysiska funktionsnedsättning och samhällsplanering som får ta plats? Hur gör man råden välkomnande för fler att ta upp frågor, hur går man ifrån informationsmöten till mer kommunikativa, kreativa och dynamiska möten, hur är de organiserade och vilken funktion förväntas de ha? Vem intresserar sig för att jobba med denna fråga i kommunerna?

Tillgänglighet är också att vilja komma, inte bara att kunna komma in genom en dörr

---

Alla deltagare på Dialogmötena uppmuntras att lyfta frågan i olika sammanhang uppåt i sina organisationer för att få igång ett intresse för brukarinflytande strukturellt även på ledningsnivå.

SIP, TRISAM, SAM-team

SIP= samordnad individuell plan är alltid lika aktuellt på Dialogmötena och i samverkanssammanhang. Vi samtalar om detta speciellt utifrån brukarrevisorernas uppdrag att göra en revision på SIP. Alla bjuds in till brukarrevisorernas slutseminarium 7/9, se länk nedan.

”Syftet med SIP är att det ska bli bättre för personen, inte att vi ska kunna anteckna att vi haft en SIP.”

Attention tipsar om ett poddavsnitt från Tvångspodden som handlar om SIP [#38 - SIP, vad är det och varför? - Fanny Eklund & Sanna Halfdan av Tvångspodden! \(anchor.fm\)](#) Fanny Eklund har även skrivit en bok om detta.

TRISAM är ett strukturerat mötesforum mellan myndigheterna lokalt där även försäkringskassan och arbetsförmedlingen ingår, dock deltar inte brukaren vilket är en mycket stor skillnad mot SIP. [TRISAM - Tidig Rehabilitering i Samverkan \(finsamgavleborg.se\)](#)

SAM-teamet är en samverkan mellan vuxenpsykiatri och kommunerna där cheferna träffas och tar upp speciella patientärenden som kräver lite mer än i normala fall. Det är en sorts chefsamverkan mellan vuxenpsykiatri och kommunerna. SAM-teamet i Gävle träffas regelbundet och när man tar upp ärenden där ska det föregås av en SIP, därefter kan man lyfta det i SAM-teamet efter samtycke från patient. De som träffas i SAM-teamet är regionens psykiatri, kommunens boenden och boendestödsaktörer, handläggare från olika håll, vuxenteamet. Det handlar ofta om svår psykisk sjukdom och ett samtidigt missbruk. Det är en samverkan för professionella, så anhöriga är inte delaktiga i SAMteamet. Anhöriga kan vara delaktiga i SIP.

Brukarrevisorernas slutseminarium 7/9 + lokala brukarrevisorer i Bollnäs kommun

Föreningsnätverkets brukarrevisorsgrupp som fått ett första revisorsuppdrag från Länsledning/Utskott psykisk hälsa att göra en revision på SIP (samordnad individuell plan) håller på att färdigställa sin slutrapport nu. Det hade underlättat revisorsarbetet om enkäterna och informationen hade varit bättre förankrad av uppdragsgivaren och därmed lättare spridits ut till alla brukare i kommun och region, men flera intervjuer är nu gjorda och även enkätsvar har kommit in så analys kan göras av brukarrevisorerna för att belysa hur det ser ut, förbättringsområden samt lyfta fram sådant som är bra.

---

analysera, belysa hur det ser ut, förbättringsområden samt lyfta sånt som är bra

---

Helene som är en av brukarrevisorerna beskriver det som ett stort arbete att få fram allt material, sammanställa det och göra en analys. Flera brukare som intervjuats eller fyllt i enkäten är glada över att det just är andra brukare som är revisorerna och inte tjänstemän. Det skapar en trygghet i samtalet och kanske gör det att fler åsikter kommer fram. Helene kan berätta redan nu att flera synpunkter som kommit fram om upplevelsen av SIP har varit negativa men att det även finns en del ljusglimtar i berättelserna.

Alla är varmt välkomna fysiskt eller digitalt till brukarrevisorernas slutseminarium där de diskuterar resultaten från sin första brukarrevison. [Brukarrevisorernas slutseminarium 7 september - Region Gävleborg \(regiongavleborg.se\)](https://www.regiongavleborg.se/brukarinflytande). Läs mer om brukarrevison och se deras informationsfilm på hemsidan www.regiongavleborg.se/brukarinflytande under fliken *Brukarstyrda brukarrevison*. Finns även en extra nyhet här: [Våra brukarrevisorer på nationellt webinarium - Region Gävleborg \(regiongavleborg.se\)](https://www.regiongavleborg.se/brukarinflytande)

Idag jobbar Bollnäs kommun vidare med "lokala ambassadörer", dvs brukare som idag är aktuella inom socialpsykiatri som berättar om sin historia för andra i Bollnäs och är med på informationsuppdrag med textboendestöd. Fler och fler vill vara med i detta.

Bollnäs har även valt att göra en egen lokal brukarrevison. De är mitt uppe i arbetet som idag består av att brukare från den egna verksamheten ställer frågor till andra brukare i verksamheten om vilka frågor som de tycker att verksamheten ska ställa för att utvärdera verksamheten på bästa sätt och därigenom kunna bli bättre efter de behov brukarna har. Frågorna handlar inte bara om själva insatsen från kommunen utan är ett vidare perspektiv på vilka behov man har i hela livet även fritid och sysselsättning. När frågorna har sammanställts kommer enkäten gå ut till kommunens brukare och resultatet analyseras. Kicki har blivit ombedd att rapportera till socialnämnden utifrån handlingsplanen en gång i kvartalet så intresset för brukarinflytandearbetet är stort.

---

att brukarna frågar brukarna om vad vi ska fråga dom om för att förbättra boendestöd och boendena i kommunen, vad är det som är det viktigaste att utvärdera

---

World mental dag 10/10 + Söderhamns temadagar

Studieförbundet Vuxenskolan ställer upp med samordnare av veckan och planeringsarbetet har precis börjat. Vill du veta mer kontakta Agnes Hedberg på Vuxenskolan, agnes.hedberg@sv.se eller nätverkets samordnare Anna Öhman, anna.ohman@regiongavleborg.se.

Föreningsnätverket önskar nå ut till nya grupper och inte "redan frälsta" och den nya idén är att åka på turné och bjuda in sig en timma eller två till arbetsplatser i länet med kanske en föreläsning eller information eller liknande för att uppmärksamma psykisk ohälsa och våga prata om det. Det önskas även vara en avslutande dag 10/10. Många verksamheter skulle kunna bidra i detta. Det finns också fördelar med att vara flera aktiva arrangörer både resursmässigt, men också för att få de nya åhörarna att intressera sig.

Anna-Karin från Söderhamns kommun berättar att de planerar två temadagar vecka 36 som handlar om psykisk hälsa. De kommer både att ha externa föreläsare och medverkande från verksamheter i Söderhamns kommun.

Programmet är inte helt klart, men externa föreläsare så här långt är Ångestpodden och Suicide Zero. Teman under Söderhamns dagar kommer vara: Skolans främjande och förebyggande arbete, Anhörigstöd och långvarig psykisk ohälsa. Det kommer även finnas en utställningsyta i foajén i konferenslokalen.

Meningsfull sysselsättning

Om en person har en ojämn funktion kan det bli svårt med arbetsträning. Det finns risk att personen straffar ut sig från sysselsättningar och i värsta fall påverkar det även den ekonomiska ersättningen. Lagar och regler uppfattas som satta för friska människor och de sjuka förväntas anpassa sig till detta. Det kan vara lätt som brukare att känna sig förbigången när man inte passar in i samhället och det blir många misslyckanden.

---

från en studiecirkel går det inte att straffa ut sig

Föreningen Mindset har under projektet arbetat mycket i studiecirkelform och samarbetat med Försäkringskassan och arbetsförmedlingen för att lyfta just vikten av att få delta i ett kravlöst, lärande sammanhang med gemenskap. De har flera exempel på att detta har varit en meningsfull sysselsättning för flera personer. En studiecirkel kan vara minst tre personer och lokal kan de olika studieförbunden stå för. Flera av Föreningsnätverkets föreningar samarbetar över länet med Studieförbundet Vuxenskolan som även kan tillhandha hålla studiematerial. Studiecirkeln kan bli ett komplement till kommunen och de andra myndigheternas verksamhet. Föreningsnätverket skulle t ex kunna stå för innehållet i en cirkel om kommunerna eller regionen står för strukturen runt. Flera deltagare på dialogmötena är intresserade av att undersöka hur samarbete vidare skulle kunna se ut.

---

att jobba sammanhangsskapande

Anhörigstöd

Vi konstaterar att vi behöver hjälpas åt att sprida kontaktuppgifter och information om kommunens anhörigstöd, men också om föreningsnätverket där de allra flesta föreningarna också kan stötta anhöriga på olika sätt. Det finns även exempel i länet på samarbete med studiecirkel som föreningar håller på anhörigstöd.

På vuxenpsykiatrien möter man ofta anhöriga och hänvisar då i flera fall till kommunernas anhörigstöd, så viktigt att det finns ett mottagande för denna grupp. Genom psykiatriens patient och närståendeutbildningar inom olika diagnoser får även anhöriga stöd. Det förkommer att både föreningar och anhörigstöd har bjudits in till dessa utbildningar för att bli en länk vidare.

---

ibland finns bästa anhörigstödet i en helt annan verksamhet än just anhörigstöd

---

Vi får exempel från en förening där en person fått stöd som anhörig utifrån Bollnäs kommuns Uppsökande och informerande verksamhet. Personen var mycket nöjd med detta, men det var också lite av en slump att hen fick vetskap om att de fanns. Hur kan vi hjälpa varandra att sprida viktiga telefonnummer och kontakter? Vi konstaterar att Bollnäs är ganska ensamt i länet med att erbjuda denna form av uppsökande verksamhet. Vill du veta mer om detta kontaktar du Tommy Olofsson.

Birgitta är engagerad i att vara en av de som svarar i Nationella Anhöriglinjen [Anhöriglinjen 0200-239 500 | Anhörigas Riksförbund \(anorigasriksforbund.se\)](https://www.anhoriglinjen.se) De som ringer och de som svarar är anonyma. Av alla de som ringer har de som ringer och vill prata om psykisk ohälsa ökat med 40 % senaste åren. Anhöriga behöver verkligen stöd.

Nationella Anhöriglinjen 0200-239 500

Utskrivning från rättspsykiatri

Hur samarbetar rättspsykiatri (LRV) och kommunerna när en person skrivs ut? Hur arbetar ni för att stötta en person till att komma tillbaka till ett "vanligt liv"?

När patienterna kommer till rättspsykiatri i Gävle som är en klass 3-enhet ökar man sakta på sysselsättning och "frihet". Det kan vara promenader som man ökar på hur ofta och hur långt de får vara borta. Om de behöver behandling så skjutsar vi till och från behandlingen. Om det finns anhöriga jobbar vi nära dem. Patienterna har villkor vid permissioner, att man är nåbar på telefon, tar sin medicin och inte tar droger. Vi har förhandling om vården var sjätte månad. Vi har möten där man ser individuella behov hos patienterna, vissa har boendestöd och hemtjänst i vissa fall

Att slussas ut till eget boende/gruppboende är också en lång process. De börjar med att åka dit några timmar, sedan någon dag, sedan får de vara själva där någon dag, sedan övernatta osv. Eftersom de är i öppenvård så är de fortfarande i processen. Efter LRV är avslutat går de över till psykosöppenvården. De slussas över dit sakta också. De får en bra långvarig behandling, för att få må bra under en längre tid. De ska träna för livet.

Det är varierande hur delaktiga anhöriga och vänner är. Det bestämmer patienterna själva, och ibland orkar inte anhöriga med. Vi åker på hembesök med patienten också, i samråd med anhöriga och läkaren. Rättspsykiatri har samverkan med föreningar, t ex RSMH och RFHL. Gävle kommuns träffpunkt Nygården går vissa på.

Beroendebehandlingar

Gästriklands Dialogmöte resonerar om beroendebehandlingar. Hur många gånger kan man skicka en person till samma behandlingshem? Hur väljs hemmen ut? Vilken koll har man på varje ställe? Hur samarbetar vuxenpsykiatri, primärvården och kommunerna kring dessa personer? Vad finns det mer än 12stegsprogram och självhjälpgrupper? De som självmedicinerar, hur ska man hantera dem? Bemötandet är så viktigt och det kan vara avgörande. Föreningsnätverket undrar hur man kan öka anhängstödet till de som är anhöriga till någon med beroendeproblematik?

En del föreningar bedriver kamratstöd och skulle kunna vara ett alternativ för att hitta gemenskap och meningsfull sysselsättning. Många i föreningarna är knutna till studieförbund, det är en möjlighet för kunskapsspridning. En studiecirkel kan även förebygga, att man får en gemenskap och träffar människor. Det är även något man kan göra när man kommer ut från behandling. Här skulle ett samarbete mellan kommuner, region, föreningar och studieförbund kunna finnas!

Vuxenpsykiatri berättar att patienter skickas till Lindalen. Psykiatri fortsätter att träffa patienten även efter behandlingstiden där. Eventuella klagomål tar vårdenhetschefen i samverkansform med Lindalen som de har möte med varje månad. Annars lyfts det till kommunen som tar det vidare.

Vuxenpsykiatri har inte huvudansvar för upphandlingarna med behandlingshemmen. Inspektionen för vård och omsorg (IVO) har ansvar för kontroll för behandlingshemmen, samt kommunerna där hemmen finns. De flesta behandlingar har även KBT-inriktad behandling nu för tiden och inte bara 12-stegsprogrammet. Vuxenpsykiatri och vuxenteamet på socialtjänsten har ett stort samarbete.

Föreningsnätverket undrar hur man kan öka brukarinflytande och delaktighet i upphandling av avtal?

Bemötande och utbildning av personal – vad är safe wards?

Gott bemötande i alla situationer är mycket viktigt inom vård och omsorg. Om detta brister kan man som brukare vända sig till vårdledaren på avdelningen eller chefen. För att säkerställa bra bemötande i mycket svåra och utsatta situationer som t ex vid svåra symptom och sjukdom som kan innebära att tvångsåtgärder är nödvändiga utbildas personalen på vuxenpsykiatri speciellt i detta. Som komplement till verksamhetens nuvarande utbildningar har avdelningarna påbörjat med implementeringen av SafeWards.

Safewards består av tio insatser som främjar tre områden: 1) Den sociala gemenskapen, 2) hur personal pratar med och om patienter samt 3) hur personal stödjer patienter vid svåra känslor och situationer.

Social gemenskap Fyra insatser syftar till att minska "vi-och-dom känslan" mellan personal och patienter och stärka känslan av social gemenskap, stöd och ett framtidshopp för patienten.

- **Gemensamma förväntningar.** Regler och vad som gäller på avdelningen formuleras genom att tydliggöra vilka förväntningar personal och patienter kan ha på varandra. Förväntningarna utformas av personal och patienter gemensamt.
- **Lära känna varandra.** Patienter och personal får möjlighet att veta lite mer om varandras personliga intressen. Informationen samlas i en pärm eller på ett anslag på avdelningen.
- **Gemensamt stödmöte.** Ett återkommande gemensamt möte med personal och patienter. På mötet ges deltagarna möjlighet att tacka för uppmuntran och stöd man fått, erbjuda stöd till andra och själva be om stöd. Mötet kan också omfatta avdelningsinformation.
- **Utskrivningshälsningar.** Innan utskrivning skriver patienter hoppfulla hälsningar som andra patienter kan ta del av. Hälsningarna anslås på avdelningen, oftast på ett träd som är målat på väggen. När en ny patient kommer till avdelningen möts denne av dessa hoppfulla budskap från medpatienter.

[Vad är Safewards? – Hem \(wordpress.com\)](#)

Dialogmöten hösten 2022

Obs! Preliminära datum

Måndag 28 november 2022 kl 13.00 -16.00 – norra Hälsingland

Torsdag 8 december 2022 kl 13.00 -16.00 – södra Hälsingland

Torsdag 15 december 2022 kl 13.00 -16.00 – Gästrikland

Håll uppsikt över vår gemensamma hemsida www.regiongavleborg.se/brukarinflytande för mer löpande information och inspiration! Om du har frågor på sammanfattningen av Dialogmötena och vill veta mer om någon fråga kontaktar du samordnare Anna Öhman, anna.ohman@regiongavleborg.se